

تأثیر میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه شهری

جمشید همتی مرادآبادی^۱، سید نصراله سجادی^۲، مجید جلالی فراهانی^۳

۱. استادیار مدیریت ورزشی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد بهبهان *

۲. استاد مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران

۳. دانشیار مدیریت ورزشی، دانشگاه تهران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۵/۰۴/۲۹ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۵/۰۷/۲۴

چکیده

هدف پژوهش حاضر؛ بررسی تأثیر میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه شهری بود. روش پژوهش، توصیفی - تحلیلی و از لحاظ هدف، کاربردی بود که به صورت میدانی اجرا شد. جامعه آماری این پژوهش اعضای هیئت رئیسه فدراسیون ها، متخصصان مدیریت ورزشی، کارشناسان توسعه شهری وزارت راه و شهرسازی، کارشناسان توسعه شهری شهرداری تهران و کارشناسان معاونت گردشگری بودند. حجم تقریبی جامعه آماری ۱۰۰۰ نفر در نظر گرفته شد که از طریق جدول مورگان، ۲۷۸ نفر به روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای به‌عنوان نمونه آماری انتخاب شدند. ابزار اندازه‌گیری در این پژوهش، پرسش‌نامه پژوهشگر ساخته بود که با استفاده از نظر کارشناسان روایی صوری آن تأیید شد و با تحلیل عاملی اکتشافی، عوامل اصلی مشخص شدند و سپس، با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی تأیید شدند. پایایی پرسش‌نامه نیز تأیید شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از آمار استنباطی (آزمون کلموگروف - اسمیرنوف و رگرسیون چندمتغیره) استفاده شد. نتایج نشان داد که مدل ساختاری حاصل از برازش مناسبی برخوردار است. همچنین، نتایج رگرسیون چندمتغیره نشان داد که میزبانی رویدادهای ورزشی، یک متغیر پیش‌بین برای توسعه شهری است؛ بنابراین، برگزاری رویدادهای بزرگ ورزشی در کشور می‌تواند به ایجاد ساختارهای سازمانی منسجم، تأمین منابع مالی، توسعه زیرساخت‌های موردنیاز توسعه شهری منجر شود و به مدیریت شهری در راستای تحقق توسعه شهری پایدار کمک کند.

واژگان کلیدی: توسعه، توسعه شهری، رویدادهای ورزشی، میزبانی

مقدمه

فعالیت‌های ورزشی تأثیر روزافزونی بر جنبه‌های گوناگون زندگی انسان، از جمله جنبه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی و فرهنگی دارند؛ به طوری که ورزش حتی تا عمق نهادهای گوناگون اعم از خانواده، مدرسه، مؤسسات و بخش‌های دولتی و خصوصی رسوخ کرده است و با نفوذ در قلب رسانه‌های بزرگ و همگانی، یکی از بزرگ‌ترین پدیده‌های اجتماعی قرن حاضر شده است؛ به‌ویژه زمانی که این فعالیت‌ها به صورت سازمان‌یافته و منظم و در قالب مسابقات و رویدادهای ورزشی برگزار می‌شوند. رویدادهای ورزشی موقعیت‌های کاملاً اختصاصی، بابرنامه، ازپیش آماده‌شده و از نظر زمانی محدود هستند که شرکت‌کنندگان برای دستیابی به اهداف مشخص در آن شرکت می‌کنند یا در برگزاری آن مشارکت می‌کنند و همچنین، برای تماشای آن انتظار می‌رود تعداد زیادی تماشاگر وجود داشته باشند (جلالی فراهانی و علیدوست، ۱۳۹۰، ۴۰).

شهر، یعنی اندیشه، عشق، زندگی، حرکت. شهر؛ یعنی، تاریخ، تمدن، فرهنگ. شهر، مناظرهای بی‌پایان بین آسمان و زمین است. شهر، به‌عنوان یک موجود زنده و فعال، پیوسته در حال تکامل و توسعه است. نطقه تلاقی پدیده ورزش و پدیده گردشگری، شهرها و نواحی پیرامون آن‌ها هستند. در ادبیات تخصصی مربوط به توریسم، توسعه شهرنشینی را یکی از عوامل مؤثر در پیدایش و تحول گردشگری به‌شمار آورده‌اند. ارتباط میان شهر و شهرنشینی و توریسم واقعیتی تاریخی است که در طی فرایندی هم به‌عنوان گردشگرفرست و هم گردشگرپذیر محسوب می‌شود. در گردشگری ورزشی، امروزه شهرها به‌علت موقعیت مناسبشان در میان چشم‌اندازهای طبیعی و متنوع، وجود تأسیسات و تجهیزات زیاد و حمل‌ونقل مناسب، به‌عنوان مقصد اولیه گردشگران محسوب می‌شوند. دو مقوله ورزش و توریسم از عوامل مهم اجتماعی هستند که نقش و تأثیر بسزایی در شکل‌گیری و جهت‌گیری شهرها به‌خصوص شهرهای پیشرفته دارند (اندام، مهدی‌زاده و تقی‌پور جهرمی، ۱۳۹۲). رابطه بین دو مقوله ورزش و شهر، رابطه متقابلی است که از یک سو، شامل اثرهای ورزش بر شهر و شهرنشینی و از سوی دیگر، شامل نفوذ توسعه شهرها در ورزش می‌شود. در دنیای امروز، توسعه ورزش چه به‌لحاظ کیفی و چه از نظر کمی، آن را به مقوله نو و پیچیده‌ای تبدیل کرده است که می‌توان از آن با عنوان ورزش مدرن نام برد. ویژگی‌های منحصر به فرد این نوع ورزش موجب اثرگذاری شدید آن بر بخش‌های مختلف زندگی امروزی در سطح خرد و کلان شده‌اند (مشیری، رجبی و رجایی، ۱۳۹۴، ۵۲). اساساً، امروزه یکی از مهم‌ترین کاربری شهرها، ارائه خدمات گردشگری نوین است؛ زیرا، شکل‌گیری عصر پسامدرنیته^۱ با گزاره اصلی آن؛ یعنی جهانی‌شدن، موجب شکل‌گیری فناوری اطلاعات و گردشگری شده است و دوره جدیدی را در تعاملات اجتماعی و

1. Post modernism

فرهنگی انسانها به خصوص در قالب ساخت‌های شهری رقم زده است. با این اوصاف، به علت تجمع نهادهای مدنی و زیرساخت‌های اجتماعی در مراکز شهری، این مراکز می‌توانند محل مناسبی برای جذب و جلب گردشگران داخلی و خارجی محسوب شوند. اهمیت این نوع از صنعت گردشگری زمانی که با تاریخ تمدن و شرایط ویژه طبیعی آن ناحیه همراه شود، دوچندان می‌شود و با برنامه‌ریزی‌های مناسب و به‌جا، به‌آسانی توانایی تبدیل‌شدن به قطب‌های بزرگ گردشگری را خواهد داشت. به این ترتیب است که شهرهایی مانند ونیز، رم، میلان، پاریس، لندن، نیویورک، شانگهای، توکیو، بمبئی و نمونه خاورمیانه‌ای آن؛ یعنی دبی، قادر به جذب سالانه چندین میلیون گردشگر در سال هستند (کیم، جون، والکر و دران^۱، ۲۰۱۵، ۳۲-۲۱).

برگزاری مسابقات ورزشی در شهرهای میزبان، تغییرات بسیاری را از نظر فیزیکی، اجتماعی، اقتصادی و فضایی به همراه دارند. سود حاصل از گردشگری ورزشی در پشت صحنه ورزش و مسابقات ورزشی موجب می‌شود که بسیاری از شهرها و کشورها این فرصت را بسیار مغتنم بشمارند و به جذب گردشگران بپردازند. ورزش و برگزاری مسابقات ورزشی سبب می‌شود بودجه فراوانی در امر ساخت، تعمیر و تنظیم زیرساخت‌ها و ساختارهای زیر بنایی و اقتصادی شهرها و نواحی پیرامون آن اختصاص یابد و شهرهای ضعیف بیش‌ازپیش در مسیر توسعه شهری از نظر فیزیکی، اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی تلاش کنند (مشیری، رجبی و رجایی، ۱۳۹۴، ۵۲).

در سال‌های اخیر، رویدادهای ورزشی بزرگ مانند بازی‌های المپیک، مسابقات جام جهانی فوتبال و غیره، ارزش و اهمیت بسیاری پیدا کرده‌اند. این ارزش و اهمیت در رقابت شدید بین شهرها یا کشورهای متقاضی میزبانی و همچنین، برنامه‌ریزی‌های وسیع برای برگزاری موفق رویداد مشاهده می‌شوند (دنیلز^۲، ۲۰۱۲، ۳۴۷-۳۳۲).

کسمیت و داسون^۳ (۲۰۰۹) نیز در مقاله‌ای با عنوان «ارزیابی اثرهای بازی‌های المپیک ۲۰۰۴ بر اقتصاد یونان» بیان کردند که براساس ارزیابی سازمان جهانی گردشگری از سال ۱۹۹۷ تا ۲۰۰۵، گردشگری ورزشی رشد سالانه‌ای بالغ بر ۱/۳ درصد و کاهش بیکاری سالانه معادل ۱/۹ درصد داشته است که از فعالیت‌های اقتصادی برگزاری رقابت‌های ورزشی بزرگ ناشی شده است.

امروزه، رویدادها در اشکال مختلف وجود دارند و از لحاظ بزرگی، ارزش، تأثیرات بر جامعه میزبان و دلایل میزبانی متفاوت هستند؛ اما همواره یک وجه ثابت در مورد رویدادها وجود دارد و آن هم محدودبودن زمان آن‌ها است. علاوه بر این، می‌توان گفت که هرچقدر دامنه یک رویداد وسیع‌تر باشد

-
1. Kim, Jun, Walker & Dran
 2. Daniels
 3. Ksimat & Dowson

یا به عبارت دیگر، رویداد بزرگ‌تر باشد و تعداد افراد بیشتری را چه به صورت شرکت‌کننده یا تماشاگر پوشش دهد، میزان تأثیرات آن بر جامعه و شهر میزبان بیشتر خواهد بود (اوتوانگر^۱، ۲۰۰۷، ۷۵-۹۳). رویدادهای ورزشی در مقیاس بزرگ طیف گسترده‌ای از شرکت‌کنندگان ملی و بین‌المللی را به خود جلب می‌کنند. در همین رابطه، این رویدادها (به‌عنوان مثال، سوپر جام، جام جهانی راگبی و مسابقات المپیک) به‌عنوان فرصتی برای ایجاد اهرمی با هدف رشد اقتصادی و توسعه (مجدد) شهری (برای نمونه، افزایش درآمد و فرصت‌های شغلی و به‌حداقل رساندن تورم و بهبود وضعیت شهرها یا کشور میزبان) به‌شمار می‌آیند. جدای از این اثرها، پژوهش‌های انگشت‌شماری اثرهای مثبت غیراقتصادی میزبانی رویدادهای ورزشی را بررسی کرده‌اند. در مقابل نیز این رویدادها می‌توانند هزینه‌های اقتصادی قابل توجهی را به‌بار آورند (به‌عنوان مثال، افزایش مالیات و قیمت املاک و مستغلات) و اثرهای روانی-اجتماعی را (برای نمونه، آشوب و بی‌نظمی‌ها، مسائل امنیتی و تراکم ترافیکی) به‌همراه داشته باشند. با توجه به این ظرفیت‌های منفی، برنامه‌ریزان و طراحان رویدادها و مقامات دولتی شروع به انتشار و تأکید بر مزایای اجتماعی حاصل از این میزبانی رویدادها کرده‌اند (برای نمونه، غرور شهری و کشوری، تصویر زیبا از جامعه و رشد و تقویت اتحاد و تثبیت سیاسی). نتایج و پیامدهای بالقوه منفی همواره وجود دارند؛ اما همچنان تقاضای زیادی برای میزبانی رویدادهای ورزشی در مقیاس بزرگ به قوت خود باقی هستند (کیم، جون، والکر و دران ۲۰۱۵، ۳۲-۲۱).

بیشتر پژوهش‌های انجام‌شده بر تأثیرات بازی‌های المپیک بر فواید طولانی‌مدت مثل بهبود زیرساخت‌ها، احیای شهرها، افزایش اعتبار بین‌المللی، افزایش گردشگران، بهبود رفاه عمومی، افزایش اشتغال و فرصت‌های شغلی بومی که به‌واسطه رویداد ایجاد می‌شوند، تأکید دارند (دانیلز^۲، ۲۰۰۷). همچنین، از نظر سولبرگ و پروس^۳ (۲۰۰۷)، رویدادهای ورزشی بزرگ علاوه بر سرمایه‌گذاری زیاد در زمینه‌های اماکن و تجهیزات ورزشی، مستلزم سرمایه‌گذاری در زیربنای غیرورزشی شهر میزبان نیز هستند. این سرمایه‌گذاری‌ها باید متناسب با طرح‌های بلندمدت شهر برای موفقیت رویداد و توسعه شهر باشد. اغلب شهرهای درخواست‌کننده میزبانی بدین دلیل میزبانی رویدادهای ورزشی بزرگ را درخواست می‌کنند که درآمد منطقه‌ای کوتاه‌مدت یا بلندمدت قابل توجهی را برای آن‌ها به‌همراه دارند.

ژوو و آپ^۴ (۲۰۰۹) در پژوهشی با عنوان «ادارک ساکنان از تأثیرات بازی‌های المپیک ۲۰۰۸ پکن» به شناسایی و بررسی برداشت‌های ساکنان نسبت به یک رویداد بزرگ ورزشی پرداختند. آن‌ها ۲۰

-
1. Ottevanger
 2. Daniels
 3. Solberg & Preuss
 4. Zhou & Ap

گویهٔ مختلف را در زمینه تأثیرات این رویداد در چهار عامل اجتماعی روانی، اثرهای توسعه شهری، توسعه اقتصادی و اثرهای زندگی اجتماعی دسته‌بندی کردند. نتایج مطالعه آنها نشان داد که بیشتر پاسخ‌دهندگان درک مثبتی از اثرهای این رویداد به‌خصوص در مورد سه عامل اجتماعی- روانی، توسعه شهری و توسعه اقتصادی داشتند.

لوردی، گرینچ و دوونیش^۱ (۲۰۱۱) در بررسی ادراکات ساکنان محلی از تأثیرات جام جهانی مسابقات کریکت ۲۰۰۷ در باربادوس، به مقایسه برداشت ساکنان از تأثیرات این رویداد قبل و بعد از بازی‌ها پرداختند. این پژوهشگران با استفاده از تحلیل عاملی، هفت عامل تبادل فرهنگی، مشکلات اجتماعی، منافع اقتصادی، توسعه فرهنگی و حفظ منابع طبیعی، آلودگی و مشکلات ترافیکی، افزایش قیمت‌ها و هزینه‌های ساخت‌وساز را شناسایی کردند. بررسی‌ها نشان داد که قبل و بعد از بازی‌ها، در همه ابعاد تفاوت معناداری بین ادراکات ساکنان داشت؛ به طوری که قبل از بازی‌ها انتظار می‌رفت هزینه میزبانی بیشتر از منافع باشد؛ در حالی که بعد از برگزاری برداشت ساکنان این بود که منافع این رویداد بیشتر از هزینه‌ها شده است.

بالگو، براون و باسر^۲ (۲۰۱۲) بیان کردند که رویدادهای بزرگ ورزشی مانند بازی‌های المپیک، فرصت ارزشمندی را برای کشورهای میزبان و جوامع محلی برای رشد اقتصادی، بهبود سرگرمی‌های ورزشی، بازشناسی نام تجاری و افزایش اعتماد به نفس جوامع فراهم می‌کنند. آنها معتقد بودند که تعداد چشمگیری بازدیدکننده، بازیکن، تماشاگر و رسانه در این رویدادها درگیر می‌شوند. همچنین، تعداد زیادی گردشگر برای تماشا و مشارکت در رویدادهای بزرگ حضور می‌یابند. به همین دلیل، مسابقات ورزشی اثرهای قابل توجهی بر اقتصاد دارند. مهم‌ترین فواید رویدادهای بزرگ، هزینه‌های مستقیم و غیرمستقیم بازدیدکنندگان است که این امر باعث افزایش اشتغال و درآمدهای جدید و ایجاد زیرساخت‌های نو و در نهایت، توسعه همه‌جانبه شهر میزبان می‌شود.

پروس^۳ (۲۰۰۹) در مقاله‌ای بیان کرد شواهد زیادی وجود دارند که برگزاری رویدادهای بزرگ ورزشی به امکانات خاصی نیاز دارد و تحریکی برای شهرهای میزبان است که برای کسب امتیاز میزبانی، امکانات ورزشی و زیرساخت‌های عمومی خود را بهبود بخشند.

اندام و همکاران (۱۳۹۲) در پژوهشی به بررسی اثرهای برگزاری رویدادهای ورزشی بر جامعه میزبان پرداختند و دریافتند که عامل توسعه زیرساخت و مدیریت، بااهمیت‌ترین عامل در دریافت میزبانی است. همچنین، نتایج نشان داد که مدیران برگزارکننده رویدادهای ورزشی با گرفتن حق میزبانی

-
1. Lorde, Greenidge & Devonish
 2. Balogu, Brown & Busser
 3. Preuss

مسابقات می‌توانند بسیاری از مسائل و مشکلات، از جمله کاستی‌های مربوط به بخش‌های زیرساختی و مدیریتی حوزه خود را برطرف کنند.

سلیمی، خلیلی و صالحی (۱۳۹۳) در پژوهش به تحلیل و مقایسه میزان توسعه‌یافتگی شهرهای کشور (شهرهایی که میزبان رویدادهای بین‌المللی ورزشی در کشور هستند)، براساس عوامل جذب گردشگران ورزشی خارجی پرداختند. آن‌ها برای دستیابی به این هدف، پنج شهر تهران، مشهد، کیش، اصفهان و ارومیه را به‌عنوان نمونه مطالعاتی بررسی کردند. نتیجه نهایی نشان داد که شهر مشهد به‌لحاظ عوامل مدیریتی و سازمانی، شهر اصفهان به‌لحاظ داشتن جاذبه‌های طبیعی و غیرطبیعی و به‌لحاظ عوامل زیرساختی و نیز عوامل فرهنگی و اجتماعی و همچنین، شهر کیش، در مجموع عوامل، وضعیت بهتری نسبت به بقیه شهرها دارند. از نتایج مهم دیگر این پژوهش نبود زیرساخت‌های مناسب ورزشی در تمامی شهرهای مورد مطالعه بود که به نظر سلیمی و همکاران، حل این مسئله می‌تواند مهم‌ترین گام در توسعه گردشگری ورزشی ایران به حساب آید.

هدر، کاپلانیدو و سونگ^۱ (۲۰۱۱) در مطالعه‌ای به بررسی میزان اثرگذاری رویدادهای ورزشی کوچک بر وضعیت اقتصادی و اجتماعی منطقه و توسعه گردشگری پرداختند. آن‌ها با مطالعه رویدادهایی از قبیل مارتن، تیر و کمان، فوتبال و شنا پیشنهاد کردند که توجه به رویدادهای ورزشی کوچک می‌تواند موجب تأثیرات پایدار و ماندگار در بهبود وضعیت منطقه شود. بنابراین، با توجه به همین اثرهای مثبت و شگرف گردشگری ورزشی، امروزه پژوهشگران در سراسر جهان این پدیده را در ابعاد گوناگون مطالعه می‌کنند.

در بحث گردشگری ورزشی، مدیران تاحدودی منافع چشمگیر توسعه این صنعت در ایران را درک کرده‌اند تا جایی که اخیراً، سند همکاری متقابل بین کمیته ملی المپیک ایران و سازمان میراث فرهنگی و گردشگری در راستای توسعه پایدار گردشگری ورزشی منعقد شده است و البته کمیسیون در کمیته ملی المپیک ایران تشکیل شده است که در این زمینه عمل می‌کند. براساس برنامه چهارم توسعه، کشور ایران باید تا پایان سال ۱۳۸۸ سالانه میزبان حداقل پنج میلیون گردشگر بوده باشد؛ رقمی که باید تا پایان سال ۲۰۲۴ به معادل ۲۰ میلیون نفر در سال برسد (صمدی، ۱۳۸۹، ۱۰۹).

براساس معیارهای یونسکو، ایران یکی از ده کشور بزرگ جهان از نظر جاذبه‌های گردشگری و پنجمین کشور جهان به‌لحاظ جاذبه‌های طبیعی است (زیتونلی، هنری و فراهانی، ۱۳۹۰، ۸۳-۷۱)؛ اما با تمام ظرفیت‌های موجود، ایران از لحاظ پذیرش گردشگر دارای رتبه هفتم و از نظر در آمد ارزی گردشگری، رتبه هشتم را در جهان دارد (کیم، لاوتر و لی^۲، ۲۰۰۶، ۵۸-۳۹).

1. Heder

2. Kim, Vetter & Lee

شهرها با سیستم‌های پیچیده خود به مدیریت تعریف شده‌ای نیاز دارند که بتواند این پیچیدگی‌ها را سازمان‌دهی کند و در راستای توسعه و رفاه ساکنان استفاده کند. مدیریت خردمندانه شهری می‌کوشد از کوچک‌ترین فرصت‌ها برای مهار تهدیدها بهره‌مند شود. از فرصت‌هایی که مدتی است افکار مدیریت هوشمند شهری را به خود معطوف کرده است، گردشگری است که همراه با انواع آن از جمله، گردشگری فرهنگی، پزشکی، تفریحی و ورزشی و غیره، امروزه بازوی توانمندی برای شهرها محسوب می‌شود. نقش گردشگری ورزشی در ترسیم تصویری زیبا از شهر و تدارک فضای آن قابل تأمل است. ورزش عامل تجدید زندگی و رونق آن در شهرها محسوب می‌شود (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۳، ۱۴۶-۱۲۳).

عسگری (۱۳۸۵) طی پژوهشی به این نتیجه رسید که موقعیت جغرافیایی طبیعی استان تهران به گونه‌ای است که انواع مختلف گردشگری ورزشی مانند گردشگری ورزشی کوهستانی، گردشگری ورزشی آبی، اسکی و بیابانگردی امکان توسعه دارند. وجود فدراسیون‌های ورزشی و هیئت‌های ورزشی در تهران و امکانات مختلف موجود در آن، می‌تواند تهران را به قطب گردشگری ورزشی کشور تبدیل کند. تهران در سال ۱۳۵۳ میزبان بازی‌های آسیایی بود و در آن سال زیرساخت‌های شهری لازم برای برگزاری بازی‌ها فراهم شد. بعد از انقلاب و پس از آن؛ یعنی جنگ تحمیلی؛ مدت‌ها ایران به منطقه ناامنی تبدیل شد و توانایی برگزاری رویدادهای ورزشی را نداشت. پس از جنگ و بازسازی کشور، تا مدت‌ها نیز زیرساخت‌های لازم برای میزبانی رویدادهای بین‌المللی وجود نداشت. افزون‌براین، هجوم تبلیغات منفی علیه ایران در سراسر دنیا طی سال‌های بعد از انقلاب، چهره کشور را کدر و تیره کرد و جذابیت خود را برای هرگونه کار فرهنگی ورزشی در سراسر دنیا از دست داد. در حال حاضر، با وجود پیشرفت‌های زیادی که در توسعه شهرهای مختلف ایران به‌ویژه کلان‌شهر تهران انجام شده است و همچنین، افزایش کرسی‌های بین‌المللی ورزشی در برخی رشته‌ها توسط نمایندگان ایرانی نسبت به قبل، توان میزبانی برخی رویدادهای ورزشی در کشور دور از انتظار نیست. علاوه بر این، توسعه شهری که با معیارهایی نظیر عدالت اجتماعی، مشارکت شهروندی و همبستگی اجتماعی، افزایش کارآمدی نهادهای اجتماعی، ارتقای فرهنگ شهروندی و کارآمدی سیاست‌ها و برنامه‌های سیاست‌گذاری در حوزه کلان شهری و بهینه‌سازی مناسبات مدنی قوام می‌یابد و آرمانی برای کیفیت پویایی زندگی شهری و سبک جدید زیستن محسوب می‌شود، می‌تواند تحت تأثیر میزبانی رویدادهای ورزشی قرار گیرد. از آنجایی که با دریافت میزبانی رویدادهای ورزشی، نیازسنجی‌های مختلف انجام می‌شوند و استانداردهای زیرساخت‌های شهری و ورزشی طراحی و بازبینی می‌شوند، میزبانی می‌تواند یکی از مهم‌ترین راه‌های جلب توجه مدیران حوزه ورزش، شهرداری‌ها و گردشگری قلمداد شود؛

در نتیجه، مطالعه حاضر به دنبال آن است که نشان دهد میزبانی رویدادهای ورزشی چه تأثیری در توسعه شهری دارد؟

روش‌شناسی پژوهش

با توجه به موضوع مطالعه، روش پژوهش حاضر از نوع توصیفی-تحلیلی و از لحاظ هدف، کاربردی است که به صورت میدانی اجرا شد. جامعه آماری این پژوهش همه افرادی بودند که به نحوی با میزبانی رویدادهای ورزشی، گردشگری ورزشی و توسعه شهری در ارتباط بوده‌اند؛ بنابراین، جامعه آماری در پنج طبقه مدنظر بوده است: اعضای هیئت رئیسه فدراسیون‌ها، متخصصان مدیریت ورزشی، کارشناسان توسعه شهری وزارت راه و شهرسازی، کارشناسان توسعه شهری شهرداری‌های تهران و کارشناسان معاونت گردشگری. مرجع پژوهشگر برای تعیین تعداد دقیق جامعه آماری، وزارت راه و شهرسازی و معاونت گردشگری، شهرداری تهران، وزارت ورزش و جوانان و وزارت علوم بوده است و با توجه به اینکه در مراجع ذکر شده هیچ‌گونه آمار دقیقی یافت نشد، بنابراین، تعداد جامعه آمار به صورت تقریبی محاسبه شد. حجم تقریبی جامعه آماری ۱۰۰۰ نفر در نظر گرفته شد. نمونه‌گیری به شکل تصادفی خوشه‌ای انجام شد و از طریق جدول مورگان، حجم نمونه ۲۷۸ نفر محاسبه شد؛ بنابراین، ۳۰۰ پرسش‌نامه بین آزمودنی‌ها توزیع شدند و ۲۷۰ پرسش‌نامه تکمیل شده بازگشت داده شدند. ۶۶ نفر کارشناس توسعه شهری شهرداری‌های مناطق مختلف تهران، ۵۰ نفر کارشناس توسعه شهری و طراحی کالبدی وزارت مسکن، راه و شهرسازی، ۶۲ نفر کارشناس معاونت گردشگری، ۳۳ نفر متخصص مدیریت ورزشی و ۵۹ نفر عضو هیئت رئیسه فدراسیون‌های ورزشی، پرسش‌نامه‌ها را تکمیل کردند. ابزار اندازه‌گیری پرسش‌نامه پژوهشگر ساخته بود. پرسش‌نامه شامل هفت سؤال برای جمع‌آوری اطلاعات توصیفی نمونه‌ها، بخش دوم آن شامل ۱۱ عامل میزبانی رویدادهای ورزشی و ۱۰۵ گویه، بخش سوم شامل ۴ عامل توسعه شهری و ۲۸ گویه و بخش آخر شامل شش عامل مؤثر در توسعه گردشگری و ۳۰ گویه بود. مقیاس پرسش‌نامه طیف پنج‌گزینه‌ای لیکرت بود که گزینه‌ها به این ترتیب ارزش‌گذاری شدند: بسیار زیاد عدد پنج، زیاد عدد چهار، متوسط عدد سه، کم عدد دو و خیلی کم عدد یک. اعتبار صوری پرسش‌نامه نهایی با کسب‌نظر و اعمال اصلاحات موردنظر ۱۰ تن از اساتید که تخصص لازم در این زمینه داشتند، تأیید شد. از تحلیل عاملی اکتشافی برای تعیین عوامل اصلی پرسش‌نامه استفاده شد. در آزمون تحلیل عاملی اکتشافی برای انجام رویایی سازه پرسش‌نامه میزبانی رویدادهای ورزشی، برای کفایت نمونه‌برداری و مناسب بودن داده‌ها، از آزمون کیس-می-یر-الکین KMO^۱ و آزمون کرویت بارتلت بهره گرفته شد. نتایج آزمون KMO نشان داد که تمامی

1. Kaiser-Meyer-Olkin

پیش‌فرض‌های موردنیاز و مربوط به استفاده از روش تحلیل عاملی رعایت شده‌اند. با توجه به اینکه مقدار KMO آن برابر با ۰/۴۲۳ است، قضاوت درمورد آن در حد قابل قبول گزارش می‌شود. با توجه به مقدار مجذورکای و سطح معناداری ($X^2 = 542/425, P < 0/01$) نتیجه گرفته می‌شود که بین سؤال‌ها همبستگی وجود دارد؛ از این رو، ادامه و استفاده از سایر مراحل تحلیل عاملی جایز است. در ستون «واریانس عامل مشترک»، اعداد محاسبه‌شده نشان‌دهنده همبستگی با عامل است. در پژوهش حاضر، ملاک پذیرش بر مبنای ۰/۳ تعیین شد. با توجه به اینکه بار عاملی همه متغیرها از ۰/۳ بیشتر بود، هیچ سؤالی حذف نشد. نتایج تحلیل عاملی برای پرسش‌نامه میزبانی رویدادهای ورزشی نشان داد که از کل واریانس تبیین‌شده به وسیله تحلیل عوامل، ۱۰ عامل برای میزبانی رویدادهای ورزشی استخراج شدند. ۱۰ عامل اصلی که برای پرسش‌نامه میزبانی رویدادهای ورزشی استخراج شده‌اند و چرخش یافته‌اند، روی هم ۶۳/۸۶۹ درصد از واریانس را تبیین می‌کنند.

نتایج آزمون KMO برای پرسش‌نامه توسعه شهری نشان داد که تمامی پیش‌فرض‌های موردنیاز و مربوط به استفاده از روش تحلیل عاملی رعایت شده‌اند. با توجه به اینکه مقدار آن برابر با ۰/۵۳۱ است، قضاوت درمورد آن در حد قابل قبول گزارش می‌شود. با توجه به مقدار مجذورکای و سطح معناداری ($X^2 = 294/456, P < 0/01$) نتیجه گرفته می‌شود که بین سؤال‌ها همبستگی وجود دارد؛ از این رو، ادامه و استفاده از سایر مراحل تحلیل عاملی جایز است.

با توجه به نتایج، در ستون «واریانس عامل مشترک» برای پرسش‌نامه توسعه شهری، اعداد محاسبه‌شده نشان‌دهنده همبستگی با عامل هستند. با توجه به اینکه بار عاملی همه متغیرها از ۰/۳ بیشتر بود، هیچ سؤالی حذف نشد. نتایج تحلیل عاملی برای پرسش‌نامه توسعه شهری نشان داد که از کل واریانس تبیین‌شده به وسیله تحلیل عوامل، چهار عامل برای متغیر توسعه شهری استخراج شدند. چهار عامل اصلی که برای پرسش‌نامه توسعه شهری استخراج شده‌اند و چرخش یافته‌اند، روی هم ۷۰/۲۳۶ درصد از واریانس را تبیین می‌کنند. همچنین، نتایج تحلیل عاملی تأییدی نشان داد که تمامی ضرایب به دست آمده معنادار هستند؛ زیرا، مقدار آزمون معناداری (تی) همه عوامل بزرگ‌تر از ۱/۹۶ بود. با توجه به نتایج نمودار مدل اندازه‌گیری در حالت تخمین استاندارد می‌توان گفت که چون مقدار نیکویی برازش مدل معادلات ساختاری (RMSEA) کوچک‌تر از ۰/۰۸ است، مدل از برازش مناسبی برخوردار است. با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ پایایی پرسش‌نامه تأیید شد (ضریب آلفای کرونباخ برابر با ۰/۹۲). برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش‌های آمار توصیفی (فراوانی، درصد و

میانگین) و رگرسیون چندمتغیره در سطح معناداری ۰/۰۵ استفاده شد. همه محاسبات آماری با استفاده از نرم افزار اس.پی.اس.اس^۱ نسخه ۲۲ و لیزرل انجام شدند.

نتایج

در جدول شماره یک، ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان مانند جنسیت، سطح تحصیلات، رشته تحصیلی و سابقه کار به صورت فراوانی و درصد آمده‌اند.

جدول ۱- ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آزمودنی‌ها

متغیر	ویژگی‌های جمعیت‌شناختی	فراوانی	درصد
جنسیت	مرد	۱۵۵	۵۷/۴
	زن	۱۱۵	۴۲/۶
سطح تحصیلات	کارشناسی	۶۴	۲۳/۷
	کارشناسی‌ارشد	۹۰	۳۳/۳
	دکتری	۱۱۴	۴۲/۹
محل خدمت	دانشگاه	۳۳	۱۲/۲
	معاونت گردشگری	۶۲	۲۳
	فدراسیون‌های ورزشی	۵۹	۲۱/۹
	شهرداری‌ها	۶۶	۲۴/۴
سابقه کار	مسکن و شهرسازی	۵۰	۱۸/۵
	کمتر از ۱۰ سال	۷۲	۱۵/۹
	۱۱-۲۰ سال	۸۹	۲۲/۲
	۲۱-۳۰ سال	۷۸	۱۸/۱
	بیشتر از ۳۰ سال	۹۹	۴۳/۸

قبل از بررسی فرضیه‌های پژوهش، ابتدا طبیعی بودن داده‌ها و همگونی واریانس‌ها با استفاده از آزمون‌های آماری کلموگروف-اسمیرنوف آبررسی شد. براساس نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف، سطح معناداری برای همه مؤلفه‌ها بیشتر از ۰/۰۵ (میزبانی رویدادهای ورزشی = ۰/۲۵، توسعه شهری = ۰/۳۸) محاسبه شد؛ بنابراین، متغیرهای پژوهش از توزیع طبیعی تبعیت می‌کنند.

۱. SPSS

۲. Kolmogorov-Smirnov

با توجه به جدول شماره دو، سطح معناداری به دست آمده برای همه متغیرها در سطح ۰/۹۵ معنادار است. این بدین معنا است که متغیرهای پژوهش از همگونی واریانس برخوردار هستند؛ بنابراین، با توجه به اینکه نمونه‌گیری به شکل تصادفی بوده است، داده‌ها از ویژگی‌های آمار پارامتری برخوردارند و می‌توان از تحلیل عاملی تأییدی استفاده کرد.

جدول ۲- آزمون لوین برای تعیین همگونی واریانس داده‌ها

مؤلفه	آماره اف(لوین)	سطح معناداری
میزبانی رویدادهای ورزشی	۱/۱۴	۰/۱۴۶
توسعه شهری	۰/۸۶۳	۰/۴۴۵

با توجه به خروجی لیزرل، مقدار نسبت کای دو به درجه آزادی محاسبه شده برابر با ۱/۱۹۶ است. وجود این نسبت پایین نشان‌دهنده برازش مناسب مدل است. در جدول شماره سه نتایج حاصل از مناسب بودن برازش مدل ارائه شده است.

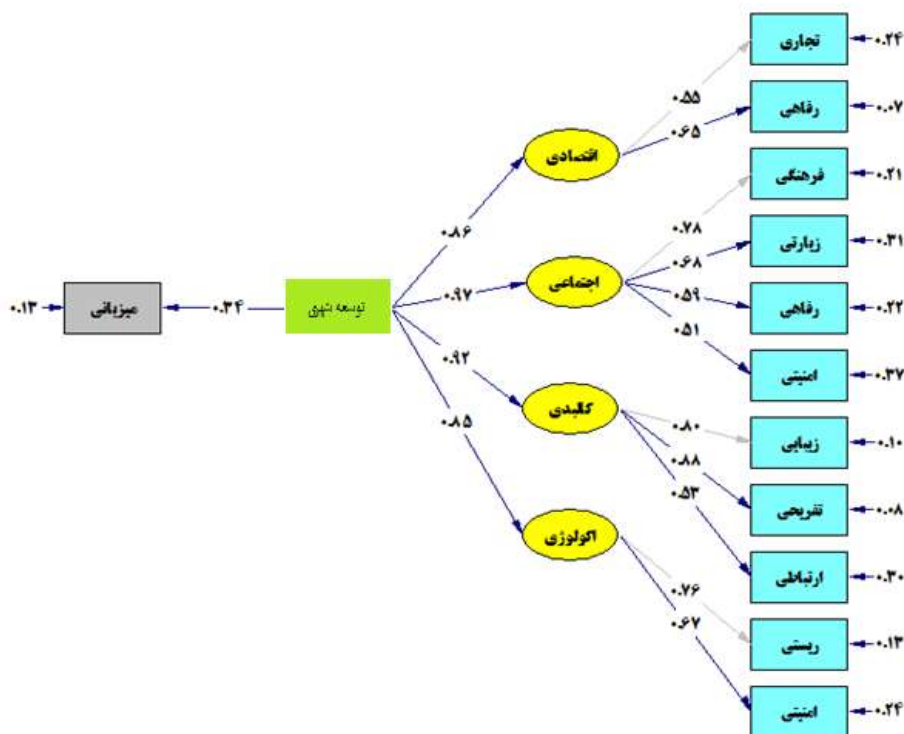
جدول ۳- بررسی شاخص‌های مناسب بودن مدل

نام شاخص	مقدار استاندارد شاخص	مقدار شاخص در مدل مورد نظر	نتیجه‌گیری
مجذور درجه آزادی	کمتر از ۳	۱/۹۶	برازش مدل مناسب است
سطح معناداری	بیشتر از ۰/۰۵	۰/۰۴	برازش مدل مناسب نیست
شاخص نیکویی برازش	بیشتر از ۰/۹	۰/۹۴	برازش مدل مناسب است
شاخص نیکویی برازش اصلاح شده	بیشتر از ۰/۹	۰/۹۱	برازش مدل مناسب است
شاخص برازش هنجار شده	بیشتر از ۰/۹	۰/۹۵	برازش مدل مناسب است
شاخص برازش مقایسه ای	بیشتر از ۰/۹	۰/۹۵	برازش مدل مناسب است
نیکویی برازش مدل معادلات ساختاری	کمتر از ۰/۰۸	۰/۱	برازش مدل مناسب است

با توجه به خروجی لیزرل، میزان تی محاسبه شده در همه مؤلفه‌های توسعه شهری بزرگ‌تر از دو است؛ بنابراین، همه تخمین‌های ارائه شده از لحاظ آماری معنادار هستند. در جدول شماره چهار نتایج نشان داده شده است.

جدول ۴- الگوریتم مدل ساختاری مؤلفه‌ها و گویه براساس بار عاملی و آماره تی

نقش متغیر پیش‌بین بر متغیر ملاک	میزان اثر	آماره تی	خطای استاندارد	نتیجه
میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه اقتصادی تأثیر دارد	۰/۸۶	۱۱/۳۷	۰/۳۱	تأیید
میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه فرهنگی اجتماعی تأثیر دارد	۰/۹۷	۱۶/۲۹	۰/۴۵	تأیید
میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه کالبدی تأثیر دارد	۰/۹۲	۱۷/۱۲	۰/۳۸	تأیید
میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه اکولوژیکی تأثیر دارد	۰/۸۵	۱۴/۶۵	۰/۲۴	تأیید

شکل ۱- مدل اندازه‌گیری الگوی میزبانی رویدادهای ورزشی در توسعه شهری با استفاده تحلیل معادلات ساختاری در حالت تخمین استاندارد

جدول ۵- مشخصه‌های آماری رگرسیون

شاخص	ضریب	ضریب ضریب	خطای استاندارد	آماره دوربین
مدل تأثیر میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه شهری	۰/۷۱	۰/۵۰	۰/۱۳	۰/۵۶

در جدول شماره شش، نتایج تحلیل واریانس و مشخصه‌های آماری مدل رگرسیون بین مؤلفه‌های میزبانی رویدادهای ورزشی و توسعه شهری ارائه شده است. براساس این نتایج، حدود ۵۰ درصد از واریانس مربوط به میزبانی رویدادهای ورزشی، به وسیله مؤلفه‌های توسعه شهری تعیین می‌شود ($R^2 = 0/50$). این بدین معنا است که ۵۰ درصد از میزبانی رویدادهای ورزشی توسط توسعه شهری پیش‌بینی می‌شود. میزان آماره دوربین واتسون $0/56$ به دست آمده است.

جدول ۶- خلاصه تحلیل واریانس

شاخص	مجموع مربعات	درجه آزادی	مجدور میانگین	آماره اف	سطح معناداری
رگرسیون	۳۳/۸۴	۱۱	۳/۰۷		
باقی مانده	۳۳/۵۰	۲۵۸	۰/۱۳۰	۲۳/۶۸	۰/۰۰۱
کل	۶۷/۳۴	۲۶۹			

با توجه به نتایج به دست آمده در جدول شماره هفت، از سطح معناداری چنین استنباط می‌شود که در این مدل، بین متغیرهای پیش‌بین و ملاک رابطه معناداری وجود دارد و این ارتباط در سطح $0/05$ معنادار است؛ یعنی، بین مؤلفه‌های میزبانی رویدادهای ورزشی و توسعه شهری رابطه خطی وجود دارد ($P = 0/001$).

جدول ۷- خلاصه جدول رگرسیون

شاخص	ضریب رگرسیونی استاندارد نشده	بتا	آماره تی	سطح معناداری
ضریب ثابت	-۰/۱۰	-	-۰/۳۸	۰/۶۹
قوانین محیط حقوقی بین‌المللی	-۰/۱۹	-۰/۲۲	-۳/۰۱	۰/۰۰۳
فضاها و تجهیزات استاندارد	-۰/۲۰	-۰/۲۱	-۳/۲۵	۰/۰۰۱
منابع انسانی متخصص	۰/۲۴	۰/۲۲	۲/۸۲	۰/۰۰۵
استانداردهای پشتیبانی	-۰/۱۷	-۰/۱۷	-۲/۲۰	۰/۰۳
اقتصادی	۰/۱۰	۰/۰۹	۱/۳۹	۰/۱۶
فناوری	۰/۱۴	۰/۱۵	۲/۳۸	۰/۰۱۸
محیطی	۰/۲۰	۰/۱۹	۲/۶۱	۰/۰۱
اجتماعی	۰/۱۳	۰/۱۶	۲/۲۳	۰/۰۲۶
سطح سرمایه اجتماعی	۰/۲۵	۰/۲۹	۴/۸۹	۰/۰۰۱
فرهنگی	۰/۲۳	۰/۲۲	۳/۴۸	۰/۰۰۱
سیاسی	۰/۲۸	۰/۲۹	۴/۴۰	۰/۰۰۱

بحث و نتیجه گیری

هدف پژوهش حاضر، بررسی تأثیر میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه شهری بوده است. متغیرهای توسعه شهری موردنظر در این مطالعه شامل توسعه اقتصادی، توسعه فرهنگی- اجتماعی، توسعه کالبدی و توسعه اکولوژیک هستند.

نتایج پژوهش نشان داد که میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه اقتصادی تأثیر دارد که این نتیجه با یافته‌های مطالعات هدر، کاپلانیدو و سونگ^۱ (۲۰۱۱)، باسلر^۲ (۲۰۰۷)، کیم، جون، والکر و دران^۳ (۲۰۱۵) و سلیمی و همکاران (۱۳۹۳) هم‌خوان است و پژوهشی که با این نتایج ناهم‌خوان باشد، یافت نشد.

برآورد شده است که هر گردشگر خارجی به‌طور متوسط حدود ۱۵۰۰ دلار هزینه می‌کند که تقریباً معادل ۳۰ بشکه نفت است. همچنین، به‌ازای ورود هر ۱۰ گردشگر خارجی یک شغل ایجاد می‌شود. ازجمله شاخص‌های اقتصادی مهم، اشتغال‌زایی، کاهش نرخ تورم و افزایش تولید ناخالص داخلی GDP^۴ هستند که در نتیجه میزبانی رویدادهای ورزشی می‌توانند رخ دهند. نکته قابل توجه در تأثیر اقتصادی میزبانی رویدادهای ورزشی، آزادسازی تجاری است. کشور میزبان رویدادهای ورزشی با ورود به بازار بین‌المللی می‌تواند در راستای ارتقای شاخص‌های اقتصادی، توسعه صادرات و برندسازی اقدام کند و با امنیت حاصل شده شرایط مناسبی را برای سرمایه‌گذاران بخش خصوصی در داخل و خارج از کشور فراهم کند.

یافته دیگر پژوهش نشان داد که میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه فرهنگی و اجتماعی تأثیر دارد. این یافته با یافته‌های پژوهش‌هایی مانند پروس (۲۰۰۹)، بالگو و همکاران (۲۰۱۰)، هدر و همکاران (۲۰۱۱)، باسلر (۲۰۰۷)، کیم و همکاران (۲۰۱۵) و سلیمی و همکاران (۱۳۹۳) هم‌راستا است. این پژوهش‌ها همگی بیان کردند که میزبانی رویدادهای ورزشی اثرهای مثبت اجتماعی و فرهنگی را به‌دنبال دارد. پژوهشی که با این نتایج ناهم‌خوان باشد، یافت نشد.

میزبانی رویدادهای ورزشی منجر به ایجاد تصویر مثبت از جامعه، افزایش تبادل فرهنگی، تشویق مردم به انجام فعالیت‌های ورزشی شهر، افزایش فرصت‌های معرفی شهر یا کشور میزبان به جهان، بهبود تصویر بین‌المللی شهر میزبان در جهان و افزایش آگاهی مردم نسبت به اثرهای مثبت ورزش می‌شود. همچنین، میزبانی رویدادهای ورزشی افزایش انسجام ساکنان، تقویت روح جامعه و افزایش غرور و

-
1. Heather, Kaplanidou & Sung
 2. Bassler
 3. Kim, Jun, Walker & Drane
 4. Gross Domestic Production

افتخار را به دنبال دارد. این عوامل همگی حاکی از افزایش تبادلات فرهنگی کشور یا شهر میزبان با سایر مناطق جغرافیایی هستند که موجب امنیت اجتماعی می‌شود. از نتایج دیگر این پژوهش، اثر مثبت میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه کالبدی است که این یافته با نتایج پژوهش‌هایی چون هدر و همکاران (۲۰۱۱)، باسلر (۲۰۰۷)، کیم و همکاران (۲۰۱۵)، زیتونلی و همکاران (۱۳۹۰) و اندام و همکاران (۱۳۹۲) که همه بیان‌کننده اثرهای مثبت میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه کالبدی شهرهای میزبان هستند، هم‌خوانی دارد و پژوهشی که با این نتایج ناهم‌خوان باشد، یافت نشد.

زمانی که المپیک، جام جهانی یا مسابقات بزرگ و مهم در شهری برگزار می‌شوند، تغییرات بسیاری حتی در پیشرفته‌ترین شهرهای جهان ایجاد می‌شوند؛ مثلاً برگزاری تورهای دوچرخه‌سواری و اتومبیل‌رانی باعث می‌شود که به‌ناچار نسبت به بهبود وضعیت معابر شهری و سیمای شهر اقدام شود یا برگزاری ورزش‌های پرطرفداری مانند فوتبال، علاوه بر بهبود سیستم ناوگان حمل‌ونقل کشور به رونق واحدهای تجاری و جهانگردی و پذیرایی شهر نیز کمک شایانی می‌کند. در واقع، شهرها قصد دارند به بهانه برگزاری مسابقات ساختار خود را با تحولات اساسی مواجه کنند. الزام برگزارکنندگان رویدادهای ورزشی به رعایت استانداردهای لازم، از لحاظ زیرساختی و اماکن و تأسیسات ورزشی از یک سو و تعهد مدیران شهری و تسهیل در جابه‌جایی گردشگران ورزشی از سوی دیگر، به تأسیس و تجهیز اماکن و تأسیسات ورزشی و نیز توسعه ناوگان حمل‌ونقل به‌عنوان مرکز ثقل توسعه کالبدی منجر می‌شود.

آخرین یافته این پژوهش بیانگر اثرهای مثبت میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه اکولوژیک شهر تهران است که با نتایج پژوهش‌هایی مانند کوینی (۲۰۰۹)، هدر و همکاران (۲۰۱۱)، لوردی و همکاران (۲۰۱۱)، بالگو و همکاران (۲۰۱۲)، جلالی فراهانی و علیدوست (۱۳۹۰) و اندام و همکاران (۱۳۹۲) هم‌خوانی دارد و پژوهشی که با این نتایج ناهم‌خوان باشد، یافت نشد.

در حال حاضر، محیط‌زیست به‌عنوان سومین رکن المپیزم بعد از ورزش و فرهنگ مطرح است. پس از برگزاری موفق المپیک ۲۰۰۰ سیدنی که به‌عنوان بازی‌های سبز شناخته شد، برگزارکنندگان رویدادهای ورزشی بیش از هر زمان دیگری تلاش می‌کنند که هم‌زمان با توجه به اهداف اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی رویدادها به تأثیرات زیست‌محیطی نیز توجه کنند؛ به‌گونه‌ای که بازی‌های المپیک ۲۰۱۶ ریو نیز به مسئله محیط‌زیست و حفاظت آن به‌طور کاملاً بارز و مشخصی توجه کرده است. در ارزیابی اثرهای زیست‌محیطی رویدادهای مختلف ورزشی، نوع ورزش موردنظر و امکانات موردنیاز برای رقابت‌ها تعیین‌کننده است. همچنین، بزرگی و وسعت رویداد و نیز تعداد افراد شرکت‌کننده (تماشاگر و ورزشکار) باید موردتوجه قرار گیرند. اجرای طرح‌های بلندمدت توسعه شهری همگام با میزبانی

رویدادهای ورزشی، به انتخاب مکان‌های مناسب برای توسعه فضاهای ورزشی، توسعه فضای سبز، تغییر مبلمان شهری و مورفولوژی شهری منجر می‌شود. باید اذعان کرد که برگزاری رویدادهای ورزشی مهم‌ترین نقش را در جذب گردشگر ورزشی دارد و به دنبال آن، آثار اقتصادی مهمی نیز برای کشور و منطقه میزبان به همراه دارد. بازی‌های المپیک و جام جهانی فوتبال نمونه بارز این رویدادها هستند و تعداد زیادی گردشگر ورزشی را جذب می‌کنند (پروس، ۲۰۰۹، ۳۷-۳۴).

از آنجایی که رشد گردشگری ورزشی به دنبال میزبانی رویدادهای ورزشی می‌تواند نقش بسیار مهمی در توسعه اقتصادی ایفا کند، بسیاری از کشورها سعی در فراهم آوردن زیرساخت‌های لازم، سرمایه‌گذاری‌های کلان مالی و کسب میزبانی رقابت‌های بین‌المللی ورزشی دارند. کسب درآمدهای چشمگیر برخی از کشورها پس از برگزاری رویدادهای بین‌المللی، بیانگر اهمیت این موضوع است (سلیمی و همکاران، ۱۳۹۳، ۱۴۶-۱۲۳).

برگزاری رویدادهای ورزشی به خصوص در سطح کلان و جذب گردشگران خارجی نیازمند توسعه زیرساخت‌های بسیاری مانند تأسیسات پیشرفته ورزشی، هتل‌های درجه یک، سیستم‌های پیشرفته حمل‌ونقل شهری و غیره است که این موضوع تأثیر شگرفی بر توسعه مناسب شهری دارد. به همین دلیل، پس از برگزاری بازی‌های المپیک سئول، نام کره جنوبی در جهان آوازه‌ای بلند یافت و شهر سئول به یک مرکز گردشگری تبدیل شد یا شهر بارسلونا پس از برگزاری المپیک ۱۹۹۲، به یک کانون قدرتمند برای جذب گردشگر تبدیل شد (اصفهانی، ۱۳۸۸، ۳۴).

در همین زمینه باید گفت به غیر از درآمدهای مالی، توسعه گردشگری ورزشی حاصل از میزبانی رویدادهای ورزشی منافع اقتصادی دیگری همانند اشتغال‌زایی، توسعه زیرساخت‌های ورزشی و غیرورزشی، توسعه شهری و رفاه اجتماعی دارد (سولبرگ و پروس^۱، ۲۰۰۷، ۲۳۴-۲۱۳). در جریان برگزاری رویدادهای ورزشی، صنایع وابسته به توریسم نظیر صنعت هتلداری، صنایع غذایی، صنعت راه و ساختمان و صنایع ورزشی در شهرها رونق می‌گیرند. همچنین، مشاغل گوناگونی ایجاد می‌شوند و از این راه می‌توان یکی از معضلات مهم؛ یعنی بیکاری را کاهش داد (یانگ، زانگ و گیو^۲، ۲۰۱۰، ۱۷۵-۱۶۱). میزبانی مسابقات ورزشی و جذب گردشگر سبب شناخته شدن شهر و کشور میزبان در سطح بین‌المللی می‌شود و همین مزیت برای شهرهایی که دارای جاذبه‌های طبیعی و تاریخی هستند، موجب گسترش جذب گردشگر در مراحل بعدی می‌شود. علاوه بر موارد بالا که عمدتاً ناظر به جنبه اقتصادی قضیه هستند، توسعه توریسم ورزشی می‌تواند به توسعه فرهنگی و توسعه سلامت فردی و اجتماعی نیز کمک کند (کسیمیت و داوسون^۳، ۲۰۰۹، ۱۳۹-۱۴۶). امروزه، رابطه متقابل صنعت

1. Solberg & Preuss
2. Yang, Zeng & Gu
3. Kasimati & Dawson

گردشگری و صنعت ورزش بیش‌ازپیش بر همگان آشکار است. با گسترش آگاهی مسئولان و سیاست‌گذاران کشورها از آثار مثبت صنعت گردشگری ورزشی، به‌ویژه آثار کلان اقتصادی آن، رقابت برای جذب میزبانی رقابت‌های مختلف ورزشی در عرصه بین‌المللی فزونی یافته است و کشورها با توجه به قابلیت‌های موجود در منطقه خود، تلاش می‌کنند با ایجاد زیرساخت‌های لازم و تبلیغات مناسب، میزبانی رقابت‌های مختلف و نیز اردوهای ورزشی تیم‌ها را به منطقه خود جذب کنند. بدین‌طریق این کشورها علاوه‌بر برخورداری از عواید اقتصادی حاصل از میزبانی چنین رویدادهایی، با جذب گردشگران به منطقه خود، موجب ورود ارز، ایجاد مشاغل جدید، رونق فعالیت بخش‌های مختلف صنعتی همچون هتلداری، تغذیه، حمل‌ونقل و غیره می‌شوند و با معرفی فرهنگ و امکانات کشور خود به کشورهای دیگر، امکان جذب سرمایه‌گذاری خارجی و گردشگران بیشتر را در آینده نیز برای خود فراهم می‌کنند (مشیری و همکاران، ۱۳۹۴، ۵۲).

روز و اسپیکل (۲۰۱۱) گردشگران ورزشی را یکی از مهم‌ترین منابع درآمد و اشتغال برای ساکنان محلی می‌دانند. بیشتر مطالعاتی که در مورد رویدادهای ورزشی انجام شده‌اند، عمدتاً به فواید دائمی و بلندمدت مانند توسعه تسهیلات و زیرساخت‌ها، بازسازی شهرها، اعتبار بین‌المللی، بهبود رفاه عمومی، رشد گردشگری و اشتغال‌زایی تأکید داشتند؛ از این‌رو، امروزه بسیاری از شهرها از میزبانی رویدادهای ورزشی استفاده می‌کنند و گردشگران زیادی را تحریک می‌کنند (بالگو، براون و باسر ۲۰۱۲). در سال‌های اخیر و به‌خصوص در شرایط نامطلوب اقتصاد جهانی، کشورها به این صنعت بیش‌ازپیش اهمیت می‌دهند و به آن به‌عنوان جایگزینی برای درآمدهایشان نگاه می‌کنند. برای ایران که در فکر خروج از مشکل اتکای بیش‌ازحد به درآمدهای نفتی و مشکل اشتغال است، صنعت گردشگری می‌تواند به‌عنوان یکی از گزینه‌های مناسب مطرح باشد. درعین‌حال، باوجود اثرهای مثبت آن بر توسعه اقتصادی، متأسفانه مطالعات اندکی در این زمینه در ایران انجام شده‌اند.

با برگزاری مسابقات مختلف در دنیا، علاقه‌مندان برای شرکت در این مسابقات به کشور میزبان سفر می‌کنند که این خود موفقیتی اقتصادی برای آن کشور است. همچنین، با برگزاری رویدادها گردشگران با فرهنگ، قابلیت‌ها و جاذبه‌های گردشگری کشور میزبان آشنا می‌شوند و این موضوع باعث تبادل فرهنگی میان کشورهای مختلف می‌شود. زمانی که المپیک، جام جهانی یا مسابقات بزرگ و مهم در شهری برگزار می‌شوند، تغییرات بسیاری حتی در پیشرفته‌ترین شهرهای جهان ایجاد می‌شود. درواقع، شهرها قصد دارند به بهانه برگزاری مسابقات در ساختار خود تحولات اساسی دهند؛ به‌عنوان نمونه، آلمان برای برگزاری مسابقات جام جهانی در کشور خود با احداث یک ایستگاه جدید قطار آن هم در ابعادی وسیع (۱۱ طبقه) ناوگان حمل‌ونقل خود را ارتقا داد. افزون‌براین، معرفی شهرهای برگزارکننده این‌گونه مسابقات و ویژگی‌ها و جاذبه‌های هر کدام از آن‌ها، از جمله مهم‌ترین مطالبی هستند که گاهی

یک سال پیش از شروع بازی‌ها، سوژه رسانه‌ها هستند. ورزش خود دارای چندین رشته متفاوت و انواع گوناگون است که هر کدام از آن‌ها می‌توانند تأثیر متفاوتی در شهر ایجاد کنند؛ مثلاً برگزاری تورهای دوچرخه‌سواری و اتومبیل‌رانی باعث می‌شود که به‌ناچار نسبت به بهبود وضعیت معابر شهری و سیمای شهر اقدام شود یا برگزاری ورزش‌های پرطرفدار مانند فوتبال، علاوه بر بهبود سیستم ناوگان حمل‌ونقل کشور به رونق واحدهای تجاری و جهان‌گردی و پذیرایی شهر نیز کمک شایانی می‌کند. در جام جهانی فوتبال ۲۰۰۶ آلمان در شهر فردیش هافن که اردوی تیم ملی ایران در آن برگزار شد، غالب میزبانان با زبان فارسی آشنایی داشتند و از فرهنگ ایرانی و اسلامی اطلاعات خوبی کسب کرده بودند. در واقع، کشور آلمان با انجام تمهیداتی موفق شد منافع جام جهانی را به غالب شهرهای خود گسترش دهد و از این راه، شهرهای زیادی درگیر این مسابقات شدند (اندام و همکاران، ۱۳۹۱، ۸۵-۳۱).

ناپایداری توسعه شهری از چالش‌های مورد توجه در هزاره سوم است. توسعه شهری در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، زیست‌محیطی و کالبدی، مستلزم به‌کارگیری سیستم مدیریتی کارآمد و مؤثر است. بی‌شک، شهر توسعه‌یافته با ویژگی‌های اقتصادی - اجتماعی مطلوب از قبیل مسکن مناسب، میزان اشتغال مطلوب، انضباط اجتماعی، فضای ایمن، سالم و جذاب، تنها از طریق مدیریت برنامه‌محور، انعطاف‌پذیر، مسئولیت‌پذیر و مبتنی بر آموزش منطقی محقق می‌شود. افزون‌براین، با توجه به نتایج پژوهش‌های انجام‌شده و نتایج حاصل از پژوهش حاضر می‌توان گفت برگزاری رویدادهای بزرگ به‌ویژه در کشورهای در حال توسعه از جمله ایران می‌تواند به ارتقای محیط حقوقی، ایجاد ساختار سازمانی منسجم، تأمین منابع مالی، غنی‌سازی مهارت‌ها و دانش فنی و همچنین، افزایش سطح مشارکت شهروندان منجر شود و از طریق توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز توسعه شهری، مدیریت شهری را در راستای تحقق توسعه شهری پایدار یاری کند.

با توجه به نتایج این پژوهش و مطالعات دیگر می‌توان گفت همان‌گونه که کشورهای دیگر با استفاده از میزبانی رویدادهای ورزشی و عواید آن به رشد همه‌جانبه شهری دست یافته‌اند، کشور ایران نیز می‌تواند با توسعه زیرساخت‌های مورد نیاز ورزشی و شهری، به جایگاه واقعی خود در سطح بین‌المللی دست یابد. مدیریت قوی و برنامه‌ریزی جامع در همه ابعاد اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و زیرساختی در زمینه توسعه و آثار و فواید آن، می‌تواند راهگشای ما در این زمینه باشد.

بنابراین، تلاش برای دریافت میزبانی رویدادهای ورزشی بین‌المللی، ایجاد و توسعه بخش سخت‌افزاری، احداث مراکز تخصصی ورزشی جامع و مجهز، تلاش برای کسب کرسی‌های مهم در فدراسیون‌های آسیایی و جهانی، توجه به تبلیغات رسانه‌ای و همچنین، آگاهی‌بخشی داخلی و خارجی، از نکات بسیار مهم و ضروری به‌شمار می‌آیند.

منابع

1. Andam, R., Mehdi Zadeh, R., & Taghipoor Jahromy, F. (2013). The effects on the host community organizing sports events. *Research Contemporary Sport Management*, 2(6), 73-85. (In Persian).
2. Anonymous, A. (2008). The importance of formula 1 for tourism industry. *Annals of Tourism Research*, 35(4), 282-7.
3. Asgari, R. (2006) The role of sport tourism potentials of Tehran province in the country. (Unpublished master's thesis). Islamic Azad University, Science and Research, Tehran. (In Persian).
4. Balogu, S., Brown, C., & Busser, A. (2012). Sport tourists in a gaming destination: Predicting gaming and non-gaming expenditures. *Gaming Research & Review Journal*, 4(2), 59-68.
5. Bassler, R. (2007). Beach volleyball Nestea European champion chip. Eire analyze the tourist Effete the European beach volleyball events in St. Pollen. Kreme: Study commissioned by the lower Austria commercial JournalMedia GmbH (Gesellschaft mit beschränkter Haftung), 12(2),1-18.
6. Daniels, M. (2012). Central place theory and sport tourism impacts. *Annals of Tourism Research*, 34(2), 332-47.
7. Emery, P. (2002). Bidding to host a major sports event - The local organizing committee perspective. *The International Journal of Public Sector Management*, 1(4), 316-35.
8. Esfahani, N. (2009). Sports tourism. Tehran: Waiting Period. (In Persian).
9. Heather, J., Kaplanidou, K., & Sung, J. (2011). Small-scale event sport tourism: A case study in sustainable tourism. *Sport Management Review*, 15(2), 160-70.
10. Jalali Farahani, M., & Alidoust Ghahfarokhi, E. (2011). Events management and sports camp. Tehran: Tehran University Press. (In Persian).
11. Kasimati, E. (2003). Economic aspects and the summer Olympics: A review of related research. *International Journal of Tourism Research*, 5(1), 433-9.
12. Kasimati, E., & Dawson, P. (2009). Assessing the impact of 2004 Olympic Games on the Greek economy: A small macro econometric model. *Economic Modelling Journal*, 26(2), 139-46.
13. Kim, H., La Vetter, D., & Lee, J. (2006). The influence of service quality factors on customer satisfaction and repurchase intention in the Korean professional basketball league. *International Journal of Applied Sports Sciences*, 18(1), 39-58.
14. Kim, W., Jun, H., Walker, M., & Drane, D. (2015). Evaluating the perceived social impacts of hosting large scale sport tourism events: Scale development and validation. *The Journal of Tourism Management*, 48(3), 21-32.
15. Lorde, T., Greenidge, D., & Devonish, D. (2011). Local residents' perceptions of the impacts of the ICC Cricket World Cup 2007 on Barbados: Comparisons of pre and post-games. *Tourism Management*, 32(2), 349-56.
16. Moshiri, S. R., Rajabi, A., & Rajai, M. A. (2015). Evaluate the role of sport tourism in the economic, social, cultural and layout of cities. *Proceedings of the Regional Conference on Development Strategies Point of View of Geography*. Islamic Azad University, Astara. (In Persian).

17. Ottevanger, H. (2007). Sport tourism: Factors of influence on sport event visit motivation. *Journal of Sport Tourism*, 2(1), 75-93.
18. Preuss, H (2009). The role of sport tourism in employment, income and economic development. *Journal of Hospitality Management and Tourism*, 2(3), 34-7.
19. Quiniqini, O. (2009). Assessing the environmental impacts of mega sporting events: Two options. *Tourism Manage*, 30(6): 828-37.
20. Rose, A. K., & Spiegel, M. M. (2011). The Olympic effect. *The Economic Journal*, 121(553), 652-77.
21. Salimi, M., Khalili, M., & Salehi, A. (2014). Analysis of the development of host cities in the host country based on factors attracting foreign sport tourists using taxonomy. *Sports Management Studies*, 6(3), 123-46. (In Persian).
22. Samadi, H. (2010). Investigate the factors and strategies for the development of sports tourism with emphasis on natural attractions of Ardabil Province Sports. (Unpublished master's thesis). Islamic Azad University Central Tehran Branch, Tehran. (In Persian).
23. Solberg, H., & Preuss, H. (2007). Major sport events and long-term tourism impacts. *Journal of Sport Management*, 21(2), 213-34.
24. Yang, J., Zeng, X., & Gu, Y. (2010). Local residents' perceptions of the impact of 2010 EXPO. *Journal of Convention and Event Tourism*, 11(3), 161-75.
25. Zhou, Y., & Ap, J. (2009). Residents' perceptions towards the impacts of the Beijing 2008 Olympic Games. *Journal of Travel Research*, 48(1), 78-91.
26. Zytunly, A. H, Honari, H., & Farahani, A. (2011). Identification sports tourism potentials of Golestan province. *Sports and Movement Sciences Research*, (1), 71-83. (In Persian).

استناد به مقاله

همتی مرادآبادی، جمشید، سجادی، سیدنصراله، و جلالی فراهانی، مجید. (۱۳۹۷).
تأثیر میزبانی رویدادهای ورزشی بر توسعه شهری. *مطالعات مدیریت ورزشی*، ۱۰(۵۰)،
۲۴-۱۰۵. شناسه دیجیتال: 10.22089/smrj.2018.1387

Hemati Moradabadi, J., Sajadi, S.N., & Jalali Farahani, M.
(2018). The Role of Hosting Sport Events on Urban
Development. *Sport Management Studies*. 10 (50): 105-24. (Persian).
Doi: 10.22089/smrj.2018.1387

The Role of Hosting Sport Events on Urban Development

J. Hemati Moradabadi¹, S.N. Sajadi², M. Jalali Farahani³

1. Assistant Professor of Sport Management, IAU Behbahan Branch*
2. Professor of Sport Management, University of Tehran
3. Associate Professor of Sport Management, University of Tehran

Received: 2016/07/19

Accepted: 2016/10/15

Abstract

The purpose of this study is investigation the role of sport event hosting on urban development. The method of this study is descriptive survey with the practical purpose and is executed through field. The statistical population include; member of the board of directors, sport management experts, urban development experts in ministry of roads and urban planning experts in municipality and tourism assistance experts. The population size of approximately 1000 was considered. With using of Morghan, s table 278 samples were selected by random cluster. The measurement tool in this research was questionnaire and main factors was found by exploratory factor analysis and confirmed by confirmatory factor analysis. Face validity of the questionnaire was approval and Cronbach's alpha coefficient was calculated 0.92. For data analysis, were used of inferential statistics (Kolmogroph Smirnof and multiple variable regressions) at a significance level of 0.05. The results showed that the structural model is fit. Also result of multiple variable regression showed that sport event hosting was a predictor variable for urban development. So mega event hosting in Iran can lead to creation of coherent organizational structure, creating financial resources and infrastructures development to urban development. Finally, can help urban management in order to achieve sustainable urban development.

Keyword: Development, Urban Development, Sport Events, Hosting

* Corresponding Author

Email: jamhem@yahoo.com